

Ένα λογοτεχνικό διαμάντι, μια αφήγηση που ισορροπεί θαυμάσια
ανάμεσα στη μυθοπλασία και την ιστορική αλήθεια.

Ian McEwan, συγγραφέας

R . J . G A D N E Y

Η
ΖΩΗ
ΜΟΥ

Ο Άλμπερτ Αϊνστάιν αφηγείται

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

Όλες οι σημειώσεις ανήκουν στη μεταφράστρια του βιβλίου.

ΕΝΑ

Πρίνστον, Νιου Τζέρσεϊ,
14 Μαρτίου 1954

«Ομιλεί ο Άλμπερτ Αϊνστάιν».

«Ποιος;» ρωτάει το κορίτσι στο τηλέφωνο.

Είναι πρωί, την ημέρα των εβδομηκοστών πέμπτων γενεθλίων του Άλμπερτ. Είναι καθισμένος στο γραφείο του στον δεύτερο όροφο του μικρού του σπιτιού στην οδό Μέρσερ στο Πρίνστον και γυρίζει τις σελίδες του λευκώματός του, που γράφει απέξω με ανάγλυφους ασημένιους χαρακτήρες:

ΛΕΥΚΩΜΑ ΑΛΜΠΕΡΤ ΑΪΝΣΤΑΪΝ

Πιέζει το ακουστικό του μαύρου πλαστικού τηλεφώνου Western Electric πιο κοντά στο αυτί του.

«Συγγνώμη» λέει το κορίτσι. «Πήρα λάθος αριθμό». Μιλάει με την προφορά της καλής κοινωνίας της Βοστόνης.

«Πήρατε τον σωστό αριθμό» λέει ο Άλμπερτ.

«Τον σωστό; Αν επιτρέπεται, κύριε, σας παρακαλώ – ποιος είναι ο αριθμός σας;»

«Δεν ξέρω...»

«Δεν ξέρετε τον αριθμό του τηλεφώνου σας; Είστε ο Άλμπερτ Αϊνστάιν. Πώς γίνεται ο πιο διάσημος επιστήμονας του κόσμου να μην ξέρει τον αριθμό του ίδιου του τηλεφώνου;»

«Ποτέ μην απομνημονεύεις κάτι που μπορείς να βρεις γραμμένο» λέει ο Άλμπερτ. «Ή, ακόμα καλύτερα, που μπορείς να βάλεις κάποιον άλλον να σου το βρει».

Σπίθες από τον καπνό της πίπας του τινάζονται πάνω σε μια επιστολή από τον γερμανό φυσικό Μαξ Μπορν. Ο Άλμπερτ τις σβήνει χτυπώντας τες με την παλάμη του.

«Εντάξει, κύριε» λέει το κορίτσι. «Ζητώ συγγνώμη που σας ενόχλησα».

«Δεν με ενοχλήσατε στο ελάχιστο. Πόσων χρονών είστε;»
«Δεκαεπτά».

«Σήμερα εγώ γίνομαι εβδομήντα πέντε».

«Αλήθεια; Εβδομήντα πέντε – αυτό είναι σπουδαίο. Χρόνια πολλά».

«Σας ευχαριστώ. Μου κάνετε ένα θαυμάσιο δώρο γενεθλίων».

«Εγώ;»

«Θέσατε ένα ενδιαφέρον φιλοσοφικό πρόβλημα. Καλέσατε έναν λάθος αριθμό. Λάθος αριθμό για εσάς. Τον σωστό αριθμό για εμένα. Πρόκειται για μια εξαιρετικά ενδιαφέρονσα σπαζοκεφαλιά. Πώς σας λένε;»

«Μίμι Μπόφορτ...»

«Από πού τηλεφωνείτε;»

«Από το κατάλυμά μου, έξω από το Πρίνστον».

«Από το κατάλυμά σας, λέτε. Πού είναι το κανονικό σας σπίτι;»

«Στο Γκρίνουιτς της κομητείας Φέρφιλντ, στο Κονέκτικατ».

«Ωραίο μέρος. Θα μου τηλεφωνήσετε ξανά;»

«Αν είστε πράγματι ο Άλμπερτ Αϊνστάιν, θα σας τηλεφωνήσω. Σίγουρα».

Ο Άλμπερτ παίζει με το πλούσιο άσπρο μoustάκι του. «Βρείτε με στον κατάλογο».

Το δεξί του πόδι τρέμει και τραντάζεται. Η φτέρνα του ανεβοκατεβαίνει γρήγορα. Οι μύες της γάμπας του σφίγγονται. Ο Άλμπερτ δεν έχει επίγνωση ότι κάνει τις απότομες αυτές κινήσεις.

Ρουφώντας την πίπα του, που είναι γεμάτη με καπνό Revelation, ένα χαρμάνι φτιαγμένο από τη Philip Morris και τη House of Windsor, κοιτάζει τις κάρτες γενεθλίων και τα τηλεγραφήματα που σχηματίζουν στοίβες πάνω στο γραφείο και στα τραπέζια, ακόμα και πάνω στο ξύλινο μουσικό του αναλόγιο. Δεν έχει την παραμικρή ιδέα ποιος τα έστειλε.

Υπάρχουν συγχαρητήρια τηλεγραφήματα από ανθρώπους που όντως γνωρίζει: από τον Τζαβαχαρλάλ Νεχρού, από τον Τόμας Μαν, τον Μπέρτραντ Ράσελ και τον Λάινους Πόλινγκ.

Αλλάζει νευρικά θέση στην καρέκλα του, ενοχλημένος από τον πόνο στο σικώτι του.

Ανοίγει τους *New York Times* και διαπιστώνει ότι το κύριο άρθρο παραθέτει την άποψη του Τζορτζ Μπέρναρντ Σο ότι

η ιστορία θα μνημονεύει τον Αϊνστάϊν ως ισάξιο του Πυθαγόρα, του Αριστοτέλη, του Γαλιλαίου και του Νεύτωνα.

Πάνω σε καρέκλες, σε μαονένια κομό και σε τραπέζια εδώ κι εκεί υπάρχουν πολυγραφημένες ακαδημαϊκές εργασίες από το Ινστιτούτο Ανωτέρων Σπουδών του Πανεπιστημίου Πρίνστον με την επισήμανση ότι απευθύνονται σε αυτόν: εργασίες από μαθηματικούς, από φυσικούς, από αρχαιολόγους, από αστρονόμους και οικονομολόγους. Μια βάση με πίπες στέκει δίπλα σε μολυβοθήκες μπροστά από ένα γραμμόφωνο και δίσκους βινυλίου, κυρίως με κοντσέρτα για βιολί και πιάνο του Μπαχ και του Μότσαρτ.

Στον τοίχο υπάρχουν τέσσερα πορτρέτα. Ένα του Ισαάκ Νεύτωνα. Ένα δεύτερο, του Τζέιμς Μάξγουελ, το έργο του οποίου ο Άλμπερτ έχει περιγράψει ως το πιο βαθυστόχαστο και πιο γόνιμο που έχει γνωρίσει η φυσική από την εποχή του Νεύτωνα. Ένα τρίτο, του Μάικλ Φάραντεϊ. Το τέταρτο είναι του Μαχάτμα Γκάντι. Κάτω από τα πορτρέτα βρίσκεται κορνιζαρισμένο το έμβλημα της θρησκείας του ζαϊνισμού, το σύμβολο του δόγματος της μη βίας. Ο Άλμπερτ κοιτάζει την επιστολή από τον Μπορν.

«Πιστεύω» δηλώνει ο Μπορν «ότι έννοιες όπως η απόλυτη βεβαιότητα, η απόλυτη ακρίβεια, η τελική αλήθεια κ.λπ. είναι αποκυήματα της φαντασίας που δεν θα έπρεπε να γίνονται δεκτά σε κανέναν κλάδο της επιστήμης».

«Συμφωνώ» μονολογεί ο Άλμπερτ.

«Από την άλλη» συνεχίζει ο Μπορν «οποιοσδήποτε ισχυρισμός πιθανότητας είναι είτε σωστός είτε λάθος από την οπτική γωνία της θεωρίας στην οποία βασίζεται. Τούτη η

χαλαρότητα της σκέψης [Lockerung des Denkens] μου φαίνεται πως είναι η μεγαλύτερη ευλογία που μας έχει δώσει η σύγχρονη επιστήμη».

«Πολύ ωραία» μουρμουρίζει ο Άλμπερτ.

«Διότι η πίστη σε μία και μόνο αλήθεια και στην αντίληψη ότι αυτή μας ανήκει είναι η γενεσιουργός αιτία όλων των δεινών στον κόσμο».

«Τάδε έφη ο Μπορν» λέει ο Άλμπερτ. «Απολύτως σωστό».

Το αγαπημένο εκκρεμές ύφους Μπίντερμαϊερ του Άλμπερτ χτυπάει δέκα. Όταν οι χτύποι τελειώνουν, εκείνος χαμογελάει μόνος του. $F = L + S$. Frieden entspricht Liebe und Stille. Αλλιώς: $\Gamma = A + H$. Γαλήνη ίσον Αγάπη συν Ησυχία.

Ο ΑΪΝΣΤΑΪΝ ΠΑΡΙΣΤΑΤΑΙ ΣΕ ΕΝΑ ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ
ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗ ΧΕΛΕΝ ΝΤΟΥΚΑΣ, 1930

Έξω από το γραφείο του Άλμπερτ, η γραμματέας και οικονομός του, που ζει μαζί του, η φράου Χέλεν Ντούκας, περίμενε να χτυπήσει το ρολόι στην αλλαγή της ώρας. Δεν της αρέσει αυτό που μόλις άκουσε τον Άλμπερτ να λέει στο τηλέφωνο. «Θα μου τηλεφωνήσετε ξανά;»

Εσείς = άλλη μια θαυμάστρια που τον κάνει να χάνει χρόνο.

Μπαίνει στο γραφείο φέρνοντας μαζί της το άρωμα της καμφοράς. Καιρό τώρα, ο Άλμπερτ θέλει να της πει: «Η οργανική χημική ένωση $C_{10}H_{16}O$ είναι δυσάρεστη». Ποτέ δεν έχει βρει πραγματικά το κουράγιο να το κάνει.

Η φράου Ντούκας ανοίγει τα πράσινα παραθυρόφυλλα του κεντρικού παραθύρου του γραφείου με μια επιδεικτική κίνηση, με τον κρότο να προορίζεται για επίπληξη. Το παράθυρο βλέπει στις κλαίουσες ιτιές, στα σφεντάμια και στις λεύκες του κατάφυτου προαστιακού δρόμου.

Το φως του ήλιου κάνει τα μάτια του Άλμπερτ να υγραίνονται περισσότερο. Τα τρίβει με την ανάστροφη του χεριού του και ανοιγοκλείνει τα βλέφαρά του.

Η φράου Ντούκας, αυστηρή και ψηλόλιγνη, κατάγεται από τη νοτιοδυτική Γερμανία, κόρη ενός γερμανοεβραίου εμπόρου. Η μητέρα της ήταν από το Χέσινγκεν, την πόλη απ' όπου καταγόταν και η δεύτερη σύζυγος του Άλμπερτ. Ως γραμματέας και προστάτιδα του Άλμπερτ επί είκοσι πέντε χρόνια περίπου, έχει αφιερωθεί στην προσπάθεια να του παρέχει μια ήσυχη ζωή.

Το υπονοματίό της στο σπίτι της οδού Μέρσερ χωρίζεται από το δικό του από ένα μπάνιο. Λίγο παραδίπλα

υπάρχει επίσης ένα μικρό στούντιο και ένα υπνοδωμάτιο για τις επισκέψεις της Μάργκοτ, της προγονής του Άλμπερτ. Και άλλο ένα που ανήκε στη Μάγια, την αδελφή του, που πέθανε πριν από τέσσερα χρόνια.

«Με ποιον μιλούσατε;» ρωτάει η φράου Ντούκας.

«Με μια νεαρή δεσποινίδα ονόματι Μίμι Μπόφορτ. Μου αρέσει η φωνή της. Από την παλιά καλή Βοστώνη. Την πατρίδα του φασολιού και του βακαλάου, εκεί όπου οι Λόουελ μιλούν μόνο με τους Κάμποτ και πιθανότατα τους Μπόφορτ. Οικογένειες που μιλούν μόνο με τον Θεό. Τι λες, μπορείς να βρεις ποια είναι;»

«Σας τηλεφωνεί κατά λάθος και θέλετε να βρω ποια είναι;»

«Ναι. Όποιος δεν έκανε ποτέ λάθος δεν δοκίμασε ποτέ τίποτε καινούργιο».

«Θα πείραζε να σας πω ότι δεν πρέπει να χάνετε τον χρόνο σας;»

«Χέλεν. Kreativität ist das Resultat Verschwendeter Zeit. Δημιουργικότητα είναι αυτό που απομένει από τον χαμένο χρόνο. Βρες ποια είναι αυτή η Μίμι Μπόφορτ. Ψάξε το όνομα στους τηλεφωνικούς καταλόγους του Γκρίνουιτς στο Κονέκτικατ. Και φέρε μου, σε παρακαλώ, μια κούπα ζεστή σοκολάτα».

Ο Άλμπερτ φοράει γδαρμένες δερμάτινες παντόφλες, χωρίς κάλτσες. Το ξεφτισμένο πουκάμισό του, ανοιχτό στον λαιμό, αποκαλύπτει μια τριμμένη γαλάζια φανέλα.

Η φράου Ντούκας τού στρώνει μια κουβέρτα γύρω από τα πόδια. «Δεν έχω ξαναδεί ποτέ μου τόσο πολλές κάρτες γενεθλίων» λέει με θαυμασμό.

«Τι να γιορτάσει κανείς; Τα γενέθλια είναι αυτόματο πράγμα. Όπως και να 'χει, τα γενέθλια είναι για τα παιδιά». Άλλη μια φορά σκουπίζει τα υγρά του μάτια. Η λάμψη τους έρχεται σε αντίθεση με τις ρυτίδες και τις αυλακίες του μετώπου του. «Είμαι εβδομήντα πέντε χρονών. Κανείς μας δεν γίνεται πιο νέος».

Γεμίζει την πίπα του από το αλουμινένιο κουτί με τον καπνό Revelation και την ανάβει. Ένα σύννεφο καπνού υψώνεται στον αέρα. «Σε παρακαλώ, Χέλεν, φέρε μου τη ζεστή μου σοκολάτα».

«Όλα στην ώρα τους».

«Τι κρατάς, Χέλεν;»

Η φράου Ντούκας τού δίνει μια φωτογραφία εφημερίδας με το μανιτάρι της ατομικής βόμβας που κατέστρεψε τη Χιροσίμα στις 6 Αυγούστου του 1945.

«Κάποιοι μαθητές από το Λίνκολν της Νεμπράσκα ζήτησαν να τους υπογράψετε αυτήν εδώ. Είστε διατεθειμένος να την υπογράψετε για χάρη τους;»

Τυλιγμένος σε ένα σύννεφο καπνού από την πίπα, ο Άλμπερτ κοιτάζει θλιμμένα την εικόνα. «Αν πρέπει».

«Θα σας φέρω τη σοκολάτα σας» λέει η φράου Ντούκας, σαν να υπόσχεται μια ανταμοιβή.

Τον αφήνει μόνο να υπογράψει τη φωτογραφία: *A. Αϊνστάιν, 14 Μαρτίου 1954.*

Κατόπιν ο Άλμπερτ βγάζει μια κόλα χαρτί και γράφει:

Στη Χιροσίμα χάθηκαν 140.000 ψυχές. 100.000 τραυματίστηκαν βαριά. 74.000 χάθηκαν στο Ναγκασάκι.

Άλλοι 75.000 υπέστησαν θανάσιμους τραυματισμούς από εγκαύματα και ακτινοβολία γάμα. Στο Περλ Χάρμπορ – πόσοι πέθαναν; Μου λένε 2.500. Ο βρετανός ποιητής Τζον Νταν γράφει: «Κάθε ανθρώπου ο θάνατος λιγοστεύει εμένα τον ίδιο, γιατί είμαι ένα με την Ανθρωπότητα. Κι έτσι ποτέ σου μη στέλνεις να ρωτήσεις για ποιον χτυπά η καμπάνα. Χτυπάει για σένα». Ο δυτικός κόσμος είναι ικανοποιημένος, ικανοποιημένος. Εγώ, όχι. Τα θαυμάσια πράγματα που μαθαίνετε στο σχολείο είναι έργο πολλών γενεών, έργο που παράχθηκε με ενθουσιώδη προσπάθεια και απεριόριστο μόχθο σε κάθε χώρα του κόσμου. Όλα αυτά εναποτίθενται στα χέρια σας ως κληρονομιά σας έτσι ώστε να τα λάβετε, να τα τιμήσετε, να προσθέσετε σε αυτά, και μια μέρα να τα παραδώσετε με πίστη στα παιδιά σας. Έτσι επιτυγχάνουμε εμείς οι θνητοί την αθανασία, στα αέναα πράγματα που δημιουργούμε από κοινού.

Η φράου Ντούκας επιστρέφει με τη ζεστή σοκολάτα. Ο Άλμπερτ βάζει κι άλλον καπνό στην πίπα του, κάνοντάς της νόημα με το χέρι του να καθίσει: «Ένα γράμμα, παρακαλώ, Χέλεν... στον Μπέρτραντ Ράσελ». Υπαγορεύει: «Συμφωνώ με τη θέση σας ότι η προοπτική για την ανθρώπινη φυλή είναι ζοφερή πέρα από κάθε προηγούμενο. Η ανθρωπότητα είναι αντιμέτωπη με ένα σαφέστατο δίλημμα: Ή θα αφανιστούμε όλοι, ή θα πρέπει να αποκτήσουμε έναν ελάχιστο βαθμό κοινής λογικής».

Το εκκρεμές χτυπάει το τέταρτο της ώρας. «Ιδού, λοι-

πόν, το πρόβλημα» συνεχίζει ο Άλμπερτ «που σας παρουσιάζουμε, λιτό και τρομερό και αναπόδραστο: Θα βάλουμε τέλος στην ανθρώπινη φυλή; Ή θα αποκηρύξει η ανθρωπότητα τον πόλεμο; Οι άνθρωποι αρνούνται να αντιμετωπίσουν τούτο το δίλημμα, διότι είναι πολύ δύσκολο να εξαλειφθεί ο πόλεμος. Με φιλικούς χαιρετισμούς, Άλμπερτ Αϊνστάιν».

Βγάξει τη μια απ' τις παντόφλες του, παίρνει ένα μικρό γρανιτένιο πετραδάκι ανάμεσα από τα δάχτυλα του ποδιού του και το ακουμπά πάνω στο γράμμα του Μπορν.

«Μου άρεσε η φωνή αυτής της νεαρής δεσποινίδας. Σκέψου τη σχετικότητα. Όταν ένας άντρας κάθεται με ένα όμορφο κορίτσι μία ώρα, η ώρα μοιάζει με λεπτό. Άφησέ τον όμως να καθίσει πάνω σε ένα ζεστό μάτι ένα λεπτό – και το λεπτό μοιάζει να κρατάει περισσότερο από την ώρα. Να τι σημαίνει σχετικότητα. Μίμι Μπόφορτ. Το Μπόφορτ είναι ένα αξιοσημείωτο όνομα».

«Γιατί;» λέει η φράου Ντούκας με έναν τόνο που υπονοεί ότι το όνομα δεν έχει τίποτε το αξιοσημείωτο.

Γυρίζοντας προς τα παράθυρα να επεξεργαστεί το παιχνίδισμα του ηλιόφωτος με τη σκιά πάνω στα δέντρα, ο Άλμπερτ λέει: «Σημαίνει όμορφο οχυρό».*

Στη θέα μιας παρέας παιδιών αφροαμερικανικής καταγωγής που παίζουν στον ήλιο, χαμογελάει.

Ο αρχηγός τους λέει: «Η μαμά μου ζει...».

* Το όνομα Μπόφορτ συντίθεται από τις γαλλικές λέξεις beau (όμορφο) και fort (οχυρό).

Η παρέα τραγουδάει: «Πού ζει;».

Κουνώντας τους γοφούς τους χορευτικά, τραγουδούν όλα μαζί:

Ε λοιπόν, ζει σ' ένα μέρος που το λένε Τενεσί.

Πήδα, Τένα, Τενεσί.

Κι αν δεν πήγα στο κολέγιο,

κι αν δεν πήγα στο σχολειό,

σαν χορεύω εγώ το μπούγκι,

το χορεύω σαν τρελός.

Πάω μέσα, πάω έξω, κι απ' τη μια μεριά στην άλλη.

Πάω μέσα, πάω έξω, κι απ' τη μια μεριά στην άλλη.

Ο Άλμπερτ σηκώνεται με κόπο και εκτελεί ένα μπούγκι δικής του επινόησης. Εξακολουθώντας να έχει την πλάτη γυρισμένη στη φράου Ντούκας, λέει: «Σημείωσε αυτό, σε παρακαλώ: “Παραμένουν προκαταλήψεις των οποίων εγώ, ως Εβραίος, έχω πλήρη επίγνωση· ωστόσο είναι ασήμαντες σε σύγκριση με τη στάση των λευκών προς τους συμπολίτες τους με πιο σκούρο δέρμα. Όσο περισσότερο Αμερικανός νιώθω, τόσο περισσότερο με ενοχλεί τούτη η κατάσταση. Απαλλάσσομαι από το αίσθημα συνηγορίας σε αυτήν μόνο εκφράζοντας την αντίθεσή μου”».

«Σε ποιον πρέπει να σταλεί αυτό;» ρωτάει η φράου Ντούκας.

«Σ' εμένα, Χέλεν. Σ' εμένα. Μια υπενθύμιση προς τον εαυτό μου. Τώρα... θέλω να χειριστείς το επόμενο ως αυστηρά εμπιστευτικό». Αναστενάζει βαριά. «Όλες οι προ-

σωπικές μου σχέσεις υπήρξαν αποτυχημένες. Ποιος άνθρωπος δεν θα επισκεπτόταν την προγονή του ενώ πέθαινε από καρκίνο; Η πρώτη μου σύζυγος πέθανε μόνη στη Ζυρίχη. Η κόρη μου έχει εξαφανιστεί. Δεν έχω ιδέα πού βρίσκεται. Δεν ξέρω καν αν εξακολουθεί να είναι ζωντανή».

«Σας παρακαλώ... μην επιτρέπετε στο παρελθόν σας να σας βασανίζει».

«Ο γιος μου... ο γιος μου... ξέρεις, Χέλεν – ο γιος μου ο Έντουαρντ βρίσκεται σε κλινικές για σχιζοφρενείς σχεδόν είκοσι πέντε χρόνια τώρα. Οι θεραπείες, θεραπείες με ηλεκτροσόκ, έχουν καταστρέψει τη μνήμη και τις γνωστικές του ικανότητες».

«Όχι όμως και την τρυφερή σχέση σας μαζί του».

«Η μόνη τρυφερή σχέση που έχω είναι με τον εβραϊκό λαό. Αυτός είναι ο πιο ισχυρός ανθρώπινος δεσμός μου. Είπα στη βασίλισσα Ελισάβετ του Βελγίου: “Η υπέρμετρη εκτίμηση με την οποία αντιμετωπίζεται το έργο της ζωής μου μου προκαλεί μεγάλη νευρική κατάσταση. Νιώθω υποχρεωμένος να σκέφτομαι τον εαυτό μου ως έναν ακούσιο απατεώνα – Ich bin ein Betrüger”. Χρειάζομαι φρέσκο αέρα – πονάει το σικώτι μου».

Η φράου Ντούκας ανοίγει τα παράθυρα.

Έξω, από το ραδιόφωνο μιας στραπατσαρισμένης Μπιούικ σεντάν, έρχεται η φωνή της Ντόρις Ντέι, που τραγουδάει το «Secret Love».

Ο Άλμπερτ κάνει μια κίνηση που φανερώνει ανυπομονησία. «Ψάξε εκείνο τον τηλεφωνικό κατάλογο, Χέλεν».

Η φράου Ντούκας κάνει αυτό που της ζητούν και ανα-

καλύπτει ότι η οικογενειακή κατοικία των Μπόφορτ βρίσκεται στο Μπόφορτ Παρκ στο Γκρίνουιτς της κομητείας Φέρφιλντ στο Κονέκτικατ. Ο Άλμπερτ αναρωτιέται πώς είναι η Μίμι Μπόφορτ. Η φωνή της σίγουρα διαθέτει την αιώνια γοητεία της νιότης. Θα γίνει άραγε μια καινούργια φίλη; Μια έμπιστη φίλη, ίσως; Μια μυστική αγάπη που θα γαληνέψει την ψυχή του, μια ψυχή βασανισμένη από την ηλικία, από τα άλγη και τους πόνους και τα σκοτεινά προαισθήματά του; Δέσμες ηλιόφωτος πέφτουν διαγώνια στο γραφείο του. Απολαμβάνει τα σχέδια που σχηματίζουν. Ξεφυλλίζει τις φθαρμένες σελίδες της Σονάτας για πιάνο και βιολί σε Μι ελάσσονα, Κ. 304, του Μότσαρτ.

Είναι τιμή να βρίσκει τόση τρυφερότητα να ξεδιπλώνεται, τόση καθαρότητα ομορφιάς και αλήθειας. Οι ιδιότητες αυτές είναι άφθαρτες. Πιστεύει, όπως ο Μότσαρτ, ότι έχει ξεδιαλύνει τις περιπλοκότητες του σύμπαντος. Η ουσία του αιώνιου στο σύμπαν είναι πέρα από το χέρι της μοίρας και την παραπλανημένη ανθρωπότητα. Η ηλικία μάς επιτρέπει να αισθανόμαστε τέτοιου είδους πράγματα.

Στυλώνει τα μάτια στις σκιές που τρεμοπαίζουν στο πάτωμα. Στα σχέδιά τους φαντάζεται πως βλέπει τα πρόσωπα της οικογένειάς του, τους φίλους και τους αγαπημένους του.

Του φαίνεται πως οι στενές και πολύτιμες φιλίες του υπήρξαν κυκλικές. Πάρα πολλές έχουν γίνει καπνός. Από το ξεκίνημά του κιόλας. Πολύ καιρό πριν. Στην Ουλμ στις έντεκα και μισή το πρωί, στο Β135 της Μπάνχοφστρασε, το σπίτι που καταστράφηκε σε μια από τις πιο βίαιες αε-

ροπορικές επιδρομές των συμμάχων τον Δεκέμβριο του 1944. Θυμάται που έγραψε σε κάποιον με τον οποίο αλληλογραφούσε, το όνομα του οποίου έχει ξεχάσει: «Ο χρόνος έχει επηρεάσει την πόλη περισσότερο απ' όσο έχει επηρεάσει εμένα».

Αναρωτιέται, έχει απομείνει πια τίποτε από την παλιά Ουλμ; Τι απέγιναν οι φίλοι και οι αγαπημένοι μου: εκείνοι που συνέθεσαν τη ζωή μου και με διαμόρφωσαν; Εμένα: το πιο διάσημο πρόσωπο στη Γη.

Πόση καλοσύνη μου έδειξαν οι κάτοικοι της Ουλμ, που θέλησαν να δώσουν σε έναν δρόμο το όνομά μου. Αντιθέτως, οι ναζί τον ονόμασαν Φίχτεστρασε από τον Φίχτε, τα έργα του οποίου διαβάζονταν από τον Χίτλερ, καθώς επίσης και από άλλους ναζί, όπως ο Ντίτριχ Έκαρτ και ο Άρνολντ Φανκ.

Μετά τον πόλεμο, ο δρόμος ονομάστηκε εκ νέου Άινσταϊνστρασε. Η απάντησή του στην είδηση που του έστειλε ο δήμαρχος πάντα τον κάνει να χαμογελά. «Υπάρχει ένας δρόμος που φέρει το όνομά μου. Τουλάχιστον δεν είμαι υπεύθυνος για οτιδήποτε πρόκειται να συμβεί εκεί. Είχα δίκιο που αρνήθηκα τα δικαιώματα ενός ελεύθερου ανθρώπου της Ουλμ, αν αναλογιστεί κανείς τη μοίρα των Εβραίων στη ναζιστική Γερμανία».

Παίρνει την πένα του και γράφει:

Όπως κι εσείς, δεν μπορώ να κάνω κάτι για να αλλάξω τον γενέθλιο τόπο μου. Μπορώ όμως να κάνω κάτι για την ιστορία των στενών σχέσεων της νιότης μου. Ο

θηρσκευτικός παράδεισος της νιότης μου ήταν η πρώτη μου απόπειρα να ελευθερωθώ από τις αλυσίδες του «απλώς προσωπικού», από μια ύπαρξη υποταγμένη σε ευχές, σε ελπίδες και σε πρωτόγονα αισθήματα. Εκεί έξω είναι ο κόσμος με όλη την απεραντοσύνη του· υπάρχει ανεξάρτητα από εμάς τα ανθρώπινα πλάσματα, υψώνεται εμπρός μας σαν ένας μεγάλος, αιώνιος γρίφος, τον οποίο μπορούμε εν μέρει τουλάχιστον να προσεγγίσουμε μέσω εξέτασης και συλλογισμού. Ο στοχασμός αυτού του κόσμου καλεί ως απελευθέρωση. Κατά την παιδική μου ηλικία παρατήρησα ότι πολλοί από τους ανθρώπους που είχα μάθει να εκτιμώ και να θαυμάζω είχαν βρει εσωτερική γαλήνη και ασφάλεια στην αναζήτηση αυτή. Η νοητική αντίληψη αυτού του –υπέρτερου του προσωπικού– κόσμου εντός του πλαισίου των ικανοτήτων μας παρουσιάστηκε στο μυαλό μου, εν μέρει συνειδητά, εν μέρει ασυνείδητα, ως υπέρτατος στόχος. Άνθρωποι από το παρόν και το παρελθόν με παρόμοιο κίνητρο, όπως και η γνώση που είχαν αποκτήσει, ήταν οι φίλοι που δεν γινόταν να χαθούν. Ο δρόμος προς αυτό τον παράδεισο δεν ήταν εξίσου ευκολοδιάβατος και ελκυστικός με τον δρόμο προς τον θρησκευτικό παράδεισο· παρουσιαζόταν, ωστόσο, ως αξιόπιστος, και ποτέ δεν μετάνιωσα που τον επέλεξα. Εξαιρώντας ίσως το γεγονός ότι αμφιβάλλω αν υπάρχει ένα νοήμον πλάσμα οπουδήποτε πάνω στη Γη που δεν γνωρίζει το πρόσωπό μου.

ΠΡΙΝΣΤΟΝ, ΝΙΟΥ ΤΖΕΡΣΕΪ,

14 ΜΑΡΤΙΟΥ 1954

«Ομιλεί ο Άλμπερτ Αϊνστάιν».

«Ποιος;» ρωτάει το κορίτσι στο τηλέφωνο.

«Συγγνώμη. Πήρα λάθος αριθμό».

«Πήρατε τον σωστό αριθμό» λέει ο Άλμπερτ.

Αυτή είναι η ιστορία μιας απίστευτης φιλίας που ξεκινά μ' ένα τυχαίο τηλεφώνημα ανάμεσα σ' έναν άνδρα στη δύση της ζωής του, τον Άλμπερτ Αϊνστάιν, και σε μια νεαρή κοπέλα στα πρώτα της βήματα στον κόσμο, τη Μίμι Μπόφορτ. Εκείνη θα του μεταγγίσει τη χαρά της ζωής κι εκείνος θα της ανοίξει την πόρτα στο προσωπικό του σύμπαν.

Ένα γοητευτικό και συγκινητικό μυθιστόρημα, βασισμένο σε αληθινά γεγονότα, που καλύπτει σχεδόν έναν αιώνα ευρωπαϊκής ιστορίας, ενώ φωτίζει τον άνθρωπο πίσω από τον μύθο που τον περιβάλλει.

**ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΥΛΙΚΟ.**

ISBN:978-618-03-1697-1

9 786180 316971

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ. 81697